

CYFARFOD:	Y Cyngor Llawn
DYDDIAD:	5 Mawrth 2015
PWNC:	CYLLIDEB 2015/16
AWDURON:	Y Cynghorydd Peredur Jenkins, Aelod Cabinet dros Adnoddau Dafydd L Edwards, Pennaeth Cyllid
PWRPAS:	Gosod Cyllideb y Cyngor a pennu lefel Treth Cyngor 2015/16

Argymhelliad y Cabinet i'r Cyngor -

- i. Sefydlu cyllideb o £228,193,060 ar gyfer 2015/16 i'w ariannu drwy Grant Llywodraeth o £168,311,990* a chynnydd yn y Dreth Cyngor o 4.5% fyddai'n golygu incwm Treth Cyngor o £57,862,480* gyda'r bwlbh sy'n weddill i'w gyllido drwy ddefnyddio £2,018,590* o falansau'r Cyngor.
(* addaswyd y ffigyrau hyn llai na £100 er mwyn sicrhau cysondeb)**
- ii. Hefyd, sefydlu rhaglen gyfalaf o £19.179m yn 2015/16 a £21.270m yn 2016/17 i'w ariannu o'r ffynonellau a nodir yng nghymal 9.4 yr atodiad.**
- iii. Nodi parhad y strategaeth tymor canolig i ymgynghori am y cynigion i ddygymod gyda'r bwlbh ariannol sy'n ein wynebu am y tair blynedd nesaf.**

Adroddiad Cryno

1. Mae'n rhaid i'r Cyngor osod cyllideb gytbwys ar gyfer y flwyddyn i ddod (2015/16), gan sicrhau fod y gwariant yn cydfynd a'i incwm.
2. Yn hanesyddol, ac yn unol ag ymarfer gorau (sydd wedi'i gydnabod gan Swyddfa Archwilio Cymru), mae'r Cyngor wedi sefydlu ei gyllideb flynyddol o fewn cyd-destun strategaeth ariannol tymor canolig, er mwyn sicrhau fod y gyllideb honno yn paratoi ar gyfer y sefyllfa i ddod, yn hytrach na chyfarach anghenion un flwyddyn yn unig.
3. Mae'r cynllunio tymor canolig hyn wedi talu ar ei ganfed i ni, gan ein bod wedi medru cynllunio arbedion yn rhesymegol, heb orfod cymryd penderfyniadau brysiog/anghywir o ran y buddion i'r dinesydd.
4. Wedi ymgynghori mewn cyfres o seminarau a gyda'r Pwyllgor Archwilio, mae'r Cabinet wedi argymhell cyllideb i'r Cyngor ystyried ei gymeradwyo. Mae'r atodiad sydd ynghlwm i'r adroddiad yma yn manylu ar yr holl faterion perthnasol sydd angen eu hystyried wrth sefydlu cyllideb 2015/16, ynghyd â'r materion hynny sydd yn dylanwadu ar sefydlu strategaeth ar gyfer y dyfodol.

5. Gellir crynhoi'r hyn a argymhellir ar gyfer 2015/16 fel a ganlyn –

Anghenion Gwario 2015/16	£236,819,650
Llai incwm Grant y Llywodraeth	£168,311,990
Llai incwm Treth Cyngor (4.5%)	<u>£57,862,480</u>
Diffyg	£10,645,180
Arbedion fydd wedi'u cyflawni	<u>£8,626,590</u>
Y balans i'w gwrdd o Falansau / Toriadau	<u><u>£2,018,590</u></u>

6. Erbyn 2015/16, mae asesiad o'n anghenion gwario sylfaenol yn awgrymu fod angen cynyddu ein gwariant i £236.82m er mwyn "sefyll yn llonydd".
7. Mae hyn yn cynnwys £313,000 i gwrdd â chostau trosglwyddiadau i mewn i'r setliad ynghyd â £876,000 i gwrdd â phwysau ar gyllidebau. Rhoddir manylion llawn yn rhan 3 o'r atodiad amgaeedig.
8. Bydd hefyd angen cyfarch anghenion un-tro cyfwerth â £373,000 a ariennir drwy ddefnyddio darpariaeth wrth gefn roedd eisoes yn y gyllideb sylfaenol.
9. O fewn y gyllideb a gynigir, rhagwelir y byddwn yn cydymffurfio ag addewid cyllido Llywodraeth Cymru ar gyfer ysgolion, ond maent yn wynebu pwysau ar eu cyllidebau dirprwyedig oherwydd cynnydd yng nghost pensiynau athrawon, a chynnydd yn y gost o integreiddio disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol.
10. Yn rhan 4 o'r atodiad dangosir sut gellid arbed £952,000 o gyllidebau ysgolion yn 2015/16, gydag effaith ymylol ar y gymhareb disgybl i athro, a chadw o fewn cyfyngiadau'r "addewid".
11. Mae'r grant y byddwn yn ei dderbyn oddi wrth Lywodraeth Cymru am 2015/16 yn lleihau 4% i £168.3m, sef gostyngiad sylweddol arall yn dilyn y lleihad 4.4% yn 2014/15.
12. Er mwyn cyfarch y bwlc ariannol y mae hyn yn ei greu yn 2015/16, bydd modd priodoli'r arbediad £952k o'r ysgolion, galw ar £6.5m o arbedion effeithlonrwydd newydd sydd eisoes ar y gweill, ynghyd â £278k o'r hen arbedion roedd wedi'u cynllunio ar gyfer 2015/16.
13. Mae Adolygiad Strategol o'r maes Priffyrdd hefyd yn rhoi cyfle i gyfrannu tuag at gau'r bwlc yn 2015/16. Bydd rhaid aros i gyfarfod dilynol o'r Cabinet ystyried yr adroddiad ar yr adolygiad cyn dod i gasgliad terfynol. Fodd bynnag, at ddibenion cynllunio ariannol, amcangyfrifir byddwn yn gallu gwneud arbediad o £550,000 fel swm ychwanegol i'r arbedion uchod.

14. Hefyd, rydym yn rhagweld y bydd yna arbedion ar gael yn 2015/16 trwy gyflawni gwerth £305,000 o "doriadau cynnar" mewn rhai gwasanaethau cefnogol ac ar rai cyllidebau corfforaethol. Mae'r cyfanswm arbedion uchod o £8,626,590 yn gostwng y gyllideb "sefyll yn llonydd" o £236,819,650 i £228,193,060.

Cyllideb 2015/16 (ar ôl tynnu'r arbedion)	£228,193,060
Llai incwm Grant y Llywodraeth	£168,311,990
Llai incwm Treth Cyngor (4.5%)	<u>£57,862,480</u>
Y balans i'w gwrdd o Falansau / Toriadau	<u><u>£2,018,590</u></u>

15. Argymhellir y dylid cyfarch gweddill y bwch drwy gyfuniad o gynyddu'r Dreth Cyngor a defnyddio balansau cyffredinol y Cyngor. Wrth ddewis faint (%) i godi'r Dreth Cyngor, dylid ystyried yr ymhygiadau tymor canol ar doriadau (gweler isod).
16. Yn fyr, drwy godi'r Dreth Cyngor 4.5% yn lle 3.5% erbyn 2015/16, bydd modd osgoi torri gwerth £553,707 o wasanaethau i bobl Gwynedd yn 2016/17. Felly, argymhellir cynnydd Treth Cyngor o 4.5%, sy'n gynydd wythnosol o 96c, neu £50 yn flynyddol, gyda threth 'Band D' am 2015/16 o £1,161.07, ynghyd â £2,018,590 o ddefnydd balansau.
17. Bydd y gyllideb a gynigir yn defnyddio £2m o falansau'r Cyngor yn ystod 2015/16, er mwyn pontio'r sefyllfa hyd at 2016/17. Y brif risg yw'r ffaith na fydd unrhyw gyllideb wrth gefn cyffredinol (heblaw am ddarpariaeth benodol ar gyfer chwyddiant tanwydd). Bydd yn rhaid disgyn yn ôl ar falansau'r Cyngor (fydd wedi'u cwtogi o £7m i £5m yn 2015/16) os ceir galwadau cyllidol annisgwyl eraill.
18. Am y tro, cyn cyflawni adolygiad mwy trylwyr o'r Cynllun Rheoli Asedau, rydym wedi ychwanegu lle'n briodol at rhaglen gyfalaf 2015/16 (addasu'r rhaglen yn sgil rhai newidiadau anorfod) a sefydlu rhaglen ar sail isafswm ar gyfer 2016/17, yn unol â'r hyn a nodir yn Atodiad 3, fydd yn golygu rhaglen o £19.18m yn 2015/16 a £21.27m yn 2016/17. Mae'r rhaglen yn parhau i fod yn gwario ar gynlluniau cyfalaf ar lefel uwch na'r adnodd yr ydym yn ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru i gefnogi ein rhaglen gyfalaf, ond ni ystyrir fod y lefel benthycu perthnasol am or-ymestyn y Cyngor.
19. Adroddwyd flwyddyn yn ôl y gallasem fod yn wynebu bwch ariannol o dros £51m dros y cyfnod 4 blynedd 2014/15 – 2017/18 gyda thafluniadau gostyngiadau grant yn gyfrifol am £20m o'r swm yma. Erbyn hyn, cawsom golled grant dros £2.3m ychwanegol, felly mae'r bwch wedi tyfu i tua £53m.
20. Pe byddai'r Cyngor yn fodlon cynyddu'r Dreth Cyngor 4.5% yn 2015/16 a 3.5% yn 2016/17 a 2017/18, gyda'r camau y bwriedir eu cymryd ynghyd â'r arbedion sydd eisoes yn cael eu gwireddu, byddai hyn dal yn golygu ein bod angen edrych am arbedion ychwanegol cywerth â thua £34m yn y tair blynedd o 2015/16 ymlaen.

21. Crynhoir y sefyllfa arfaethedig yn y tabl isod:

	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	Cyfanswm
	£m	£m	£m	£m	£m
Gofynion Gwario ychwanegol	6.4	6.1	10.2	6.7	29.4
Colled (cynnydd) grant	6.7	7.1	3.5	6.1	23.4
Y Bwlch	13.1	13.2	13.7	12.8	52.8
Treth Cyngor	-2.7	-2.5	-1.9	-2.0	-9.1
Diffyg Cynlluniedig	10.4	10.7	11.8	10.8	43.7
Hen Gynlluniau Arbedion	-8.6	-0.5	-0.2	0.0	-9.3
Cynlluniau Arbedion newydd	0.0	-8.2	-2.7	-3.8	-14.7
Defnydd balansau / arbedion i'w ddarganfod	1.8	2.0	8.9	7.0	19.7
					34.4

22. Felly, argymhellir y dylid parhau i weithredu ar sail yr un fframwaith o opsiynau a gytunwyd eisoes am 2015/16 – 2017/18, sef:

Polisi Treth Cyngor	Ystyried cynnydd yn y Dreth Cyngor o fewn amrediad 3.5% - 5%
Y Gyllideb Ysgolion	Rhoddi targed £4.3m i'r gyllideb ysgolion
Arbedion Effeithlonrwydd	Uchafu'r arbedion effeithlonrwydd y gellir eu gwireddu
Toriadau	Ffigwr fydd ar ôl

23. Mae'r strategaeth i sicrhau mwy o arbedion effeithlonrwydd eisoes ar droed, gyda £13m o gynlluniau wedi'u cymeradwyo i'w gweithredu, ac eraill dan sylw pellach.

24. Mae'r strategaeth i flaenoriaethu toriadau hefyd wedi cychwyn, a bydd rhaglen gynhwysol ar gyfer sefydlu blaenoriaethau yn parhau rhwng rwan a Hydref 2015, er mwyn sicrhau bydd y toriadau anochel yn adlewyrchu blaenoriaethau trigolion Gwynedd.

25. Tra rydym eisoes yn cyfarch yr anghenion yma, mae cyfundrefnau o'r fath yn cymryd amser i'w gwireddu. Rhaid bod yn wyladwrus nad ydym yn colli unrhyw gyfleoedd sy'n codi yn y cyfamser, a dylai'r Cabinet fanteisio ar gyfleon sy'n codi i wireddu arbedion, megis y "toriadau cynnar", Adolygiad Strategol Priffyrdd, ayb.

Rhesymau dros argymell y penderfyniad

26. Mae'r holl strategaeth yn ceisio gwarchod y gwasanaethau y mae'r Cyngor yn eu darparu i bobl Gwynedd, tra'n cadw'r cynnydd yn y Dreth Cyngor i'r lleiafswm fyddai'n gyson gyda'r amcan hwnnw.
27. Mae o hefyd yn ceisio sicrhau fod unrhyw arbedion y bydd yn rhaid i ni eu cyflawni yn cael eu gweithredu yn y lleoedd hynny fydd yn cael yr ardrawiad lleiaf ar ein pobl.
28. Argymhellir i'r Cyngor gynyddu'r Dreth Cyngor 4.5% yn 2015/16, er mwyn isafu'r toriadau fydd raid wynebu'n 2016/17.
29. 'Rydym yn rhagweld y bydd yna 12 o gynghorau yng Nghymru yn cynyddu'r Dreth Cyngor ar lefel rhwng 4.5% a 5%, ac rwy'n ystyried fod 4.5% yn rhesymol fel cam tuag at gyfarch y bwlch ariannol enfawr yr ydym yn ei wynebu.

Ystyriaethau perthnasol

30. Fel y nodir uchod, byddai codi llai o Dreth Cyngor yn cynyddu'r lefel o doriadau y bydd eu hangen dros 2015/16 – 2017/18.
 31. Nid oes modd effeithio ar y grant y byddwn yn ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru (er bod swyddogion ac aelodau yn barhaus yn gwneud gwaith i geisio sicrhau fod y fformiwla dyrannu yn deg). Mae modd newid y ffigyrau gwariant, ond mwy o doriadau fyddai oblygiad hynny, wrth gwrs.
 32. Mater i'r Cyngor yw mabwysiadu'r gyllideb i'w osod am 2015/16 ar sail y materion a nodir yn yr atodiad sydd ynghlwm, ac ystyried a ydynt yn dymuno newid unrhyw elfen, ond argymhelliad y Cabinet yw i gynyddu'r Dreth Cyngor 4.5%.
 33. Mewn trefn gynhwysol, 'rwyf wedi ymgynghori gyda thrwch aelodau'r Cyngor drwy gyfres o seminarau dros y dyddiau yn arwain at gyfarfod y Cabinet 19 Chwefror. Roedd argymhelliad y Cabinet yng nghyd-destun penderfyniad y Pwyllgor Archwilio i gefnogi'r gyllideb arfaethedig a'r cynnydd treth 4.5% gyflwynwyd yno ar 17 Chwefror, ac hefyd bu cefnogaeth gryf gan y 42 aelod o'r Cyngor fynychodd y gyfres o bedwar seminar o blaid codi'r dreth 4.5%, yn lle 3.5%, er mwyn osgoi ychwanegu £553,700 arall i gyfanswm toriadau tua £13m.
-

Barn yr aelod lleol

Dim yn fater lleol

Barn y swyddogion statudol

Prif Weithredwr:

Unwaith eto eleni, mae gofyn i'r Cyngor llawn geisio taro'r cydbwysedd cywir rhwng trethi ac arbed, a hynny ar adeg gyda'r mwyaf heriol. Rwy'n croesawu'r cynnig fel ymdrech i daro'r cydbwysedd hynny, a hefyd y camau y mae'r Aelod Cabinet Adnoddau a'r Pennaeth Cyllid yn eu cymryd i drafod eu cynigion gydag aelodau cyn eu dwyn gerbron y Cabinet a'r Cyngor.

Swyddog Monitro:

Mae'r adroddiad yn amlygu ymatebion i heriau ariannol 2015/16. O fewn y strategaeth gosodir cynlluniau penodol ar gyfer cyfarch y sefyllfa yma. Wrth i'r Cabinet ffurfio argymhellion ar gyfer y Cyngor mae'n bwysig eu bod yn rhoi sylw i ofynion statudol sydd yn ynghlwm a gwireddu y cynlluniau yma ble'n berthnasol. Rhoddir arweiniad pellach yn y cyfarfod.

Pennaeth Cyllid:

Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys.

Atodiadau

Adroddiad manwl Cyllideb 2015/16 a Strategaeth Ariannol 2015/16 – 2017/18